

СТУДЕНТЛЕРДИҢ ЛИНГВОМЕТОДИКАЛЫҚ КОМПЕТЕНЦИЯСЫН
РАЎАЖЛАНДЫРЫЎДЫҢ ТРАНСФОРМАЦИЯЛЫҚ МОДЕЛИ

Мырзабаева Мухаббат Бахытбаена,
Докторант

Әжсинияз атындағы Нәкіс мәмлекетлик педагогикалық институты
muhabbatmyrzabaeva@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18903380>

Таяныш сөзлер: лингвометодикалық компетенция, *Flipped Classroom*, инновациялық билимлендириу, интерактив методлар, педагогикалық шеберлик.

Аннотация. Мақалада филолог студентлердиң лингвометодикалық компетенциясын раўажландырыўға бағдарланған жаңа басқыш – «*Flipped Classroom*» модулиниң имканиятлары изертленеди. Филолог студентлердиң лингвометодикалық шеберлигин арттырыўда теория ҳәм әмелияттың үйлесимлиги тәмийинлеуши бул моделдиң орны айрықша. Билимлендириу процесин санлы ресурслар жәрдемде оптималластырыу ҳәм студентлердиң креатив қатнастарын сабақ процесинде жеделлестириудиң методикалық жоллары баян етилген.

Ключевые слова: лингвометодическая компетенция, *Flipped Classroom*, инновационное образование, интерактивные методы, педагогическое мастерство.

Аннотация. В статье исследуются возможности модуля «*Flipped Classroom*» нового этапа, направленного на развитие лингвометодической компетенции студентов-филологов. Роль данной модели, обеспечивающей согласованность теории и практики, неоценима в повышении лингвометодического мастерства студентов-филологов. Описаны методические пути оптимизации образовательного процесса с помощью цифровых ресурсов и активизации творческого подхода студентов в учебном процессе.

Keywords: *linguomethodical competence, Flipped Classroom, innovative education, interactive methods, pedagogical skills.*

Abstract. The article explores the possibilities of the «*Flipped Classroom*» module, a new stage aimed at developing the linguomethodological competence of philology students. This model, which ensures the integration of theory and practice, plays an invaluable role in enhancing the linguistic and methodological skills of philology students. Methodological approaches for optimizing the educational process using digital resources and enhancing students' creative approaches during the lesson are outlined.

Заманагөй глобалласуы ҳәм санластыруы дәуиринде жоқары билимлендириу системасы алдында турған ең әҳмийетли ўазыйпалардан бири - тәжирийбелли, педагогикалық шеберликке ийе ҳәм технологиялық компетенциясы жоқары кәнигелерди таярлау болып есапланады. Филолог студентлердиң кәсиплик таярлығы тек ғана теориялық, лингвистикалық билимлер менен шекленип қалмастан, бул билимлерди заманагөй билимлендириу орталығында шеберлик пенен қоллай алыу қәбилетине де ийе болыуы зәрүр. Өзбекстан Республикасы Президентиниң 2019-жыл 8-октябрьдеги ПФ-5847-санлы Пәрманы менен тастыйықланған «Өзбекстан Республикасы жоқары билимлендириу системасын 2030-жылға шекем

раўажландырыў коньцепциясы»нда оқыў бағдарламаларында теориялық билим алыўға бағдарланған билимлендириўден әмелий көнликпелерди қәлиплестириўге бағдарланған билимлендириў системасына басқышпа-басқыш өтиў тийкарғы ўазыйпа сыпатында белгиленген [1]. Бул ўазыйпаны әмелге асырыўда «Flipped Classroom» (Кери класс) модели теориялық материалды еркин өзлестириўге өткерий ҳәм сабақ ўақтын тиккелей әмелий көнликпелерди раўажландырыўға бағдарлаў имканиятын беретугын оптимал шешим есапланады.

Болажақ қарақалпақ тили ҳәм әдебияты пәни оқытыўшыларының педагогикалық шеберлигинде лингвометодикалық компетенция орайлық орынды ийелейди. Бул компетенция болажақ педагогтан тил нызамлықларын түсиндире алыў менен бирге, сабақ процессинде интерактив метод ҳәм технологиялардан шебер пайдалана алыў көнликпелерин талап етеди. Бул машқаланы шешийде жәхән педагогикасында өзиниң унамлы нәтийжелерин көрсетип атырған «Flipped Classroom» модули үлкен әхмийетке ийе.

Аралас тәлим машқалалары ҳәм оны заманагөй тәлим процесинде әмелге асырыў мәселелери Ж.Е.Усаров, Л.Г.Бобоходжаева, Н.Ю.Осуповалардың [6], Өзбекстандағы жоқары оқыў орынларында онлайн тәлим алыў ҳәм тәлим процесинде санлы технологиялардан пайдаланыўдың нәтийжелилиги бойынша Л.С.Махмудхожаева [5], А.А.Фахрутдинованың илимий жумысында «Flipped Classroom» модулин аралас билимлендириў технологияларының бир түри сыпатында тәрийиплеў ҳәм заманагөй инглиз тили сабақларында «Flipped Classroom» модулиниң орнын анықлаў мәселелери үйренилген [3]. Б.Холмировтың жумысы усы модулиниң мазмун-мәниси ҳәм оны билимлендириў процесине енгизиў мәселелерине арналған [4]. Б.Холмиров билимлендириўди жеке тәртипте енгизиўге айрықша итибар қаратады. Ол жекеlestirilgen билимлендириўди ҳәр бир студенттиң күшли ҳәм эzzi тәрeплерин есапқа алыў деп тәрийплейди. «Жеке тәртиптеги билимлендириў – бул ҳәр бир студенттиң күшли тәрeплери, зәрүрликлери, көнликпелери ҳәм қызығыўшылығын есапқа алған ҳалда үйрениўди бейимлестириўге бағдарланған билимлендириў процесси [4:6]». Жеке тәртиптеги билимлендириў парадигмасы «Кери класс» («Flipped Classroom») моделиниң тийкарын курайды. Себеби, ҳәр бир студенттиң индивидуал қәбилети, үйрениў усылы ҳәм интеллектуаллық потенциалы ҳәр қыйлы.

Бундай қатнас билим алыўды пассив процесстен саналы ҳәм индивидуал раўажланыў процесине айландырады, оқыў процесин студенттиң мүтәжликлерине бейимлестиреди. Бул болса, өз гезегинде оқыў материалының

тек ғана жүзеки өзлестирилиўин емес, ал әмелий көнликпелер менен терең интеграцияланыўын тәмийинлейди.

«Flipped Classroom» модели - бул дәстүрий билимлендириў схемасын түп-тийкарынан өзгертиўши педагогикалық қатнас. Егер дәстүрий сабақта «теория класста - әмелият үйде» принципи әмелге асырылса, бул моделде «теория үйде - әмелият класста» принципи үстинлик етеди. «Flipped Classroom» коньцепциясы өткен әсирдиң 90-жылларында қәлипесе баслаған болса да, оның кеңнен ен жайыўы хәм билимлендириў системасына жедел кирип келиўи ХХІ әсирдиң басларына туўра келеди. Бул атама хәм методиканың әмелиятқа енгизилюи орта мектеп оқытыўшылары Ж. Бергманн хәм А. Самс аты менен байланыслы. Олар 2007-жылдан баслап оқыў процесин оптималластырыў мақсетинде лекция материалларын аудио-видео форматта жазып алып, сабақ уақтың тек интерактив хәм әмелий шынығыўларға бағдарлаған [4:4].

«Flipped Classroom» модулин оқыў процесине енгизиўдиң тийкарғы компонентлери сыпатында төмендегилерди көрсетиў мүмкин [2:4]:

✚ Аралықтан оқытыў ушын арналған ашық санлы тәлим платформалары;

✚ Мультимедиа тийкарындағы оқыў-методикалық материаллар комплекси (видео-лекциялар, аудиолар хәм текстли хәжжетлер);

✚ Темалардың мазмун-мәнисин толық ашып беретуғын жоқары сапалы визуал презентациялар;

✚ Оқытыўшы хәм студент арасында аралықтан байланыс хәм өз-ара пикир алмасыўды тәмийинлеўши санлы байланыс кураллары.

Филолог студентлерде лингвометодикалық компетенцияны раўажландырыў механизми.

«Қарақалпақ тили фонетикасын оқытыў» темасын усы модел тийкарында шөлкемлестириўди көрип шығайық:

I басқыш: Аудиториядан тыскары таярлық	II басқыш: Аудитория шынығыўы (80 минут)
Оқытыўшы студентлерге темаға байланыслы 15-20 минутлық видео-сабақ ямаса презентацияны (Тәлим платформалары арқалы (Google Classroom) жибереди. Студент теорияны (мәселен, Даўыслы сеслер классификациясы) өзи қәлеген ўақытта хәм тезликте үйренеди.	Сабақ ўақты толық әмелий жумысқа жумсалады: *Машқалалы жағдайлар (Case-study): «Егер оқыўшы «а» хәм «ә» сесин алжастырса, қайсы методикалық усылдан пайдаланасыз?» сыяқлы кейслер үстинде ислеў. *Микро-оқытыў (Micro-teaching): Хәр бир студент сабақтың бир бөлегин методист сыпатында алып барады хәм студентлер тәрепинен талқыланады. *Методикалық конструктор: Студентлер киши топарларда жаңа тема бойынша гамификацияға тийкарланған тапсырмалар жойбарын дүзеди.

Моделдиң абзаллықлары хәм нәтийжелери.

«Flipped Classroom» моделин қолланыў филолог студентлерде төмендеги унамлы өзгерислерге алып келеди:

- + **Ўақытты үнемлеў:** Теорияны баянлаўға кететуғын ўақыт әмелий шеберликти қәлиплестириўге бағдарланады.
- + **Дифференциаллық жақынласыў:** Хәр бир студент материалды өз тезлигинде өзлестиреди.
- + **Креативлик:** Студент сабақта тек тыңлаўшы емес, ал сабақ сценарийсин жаратыўшы биргеликтеги авторға айланады.
- + **Санлы саўаттылық:** Студентлер хәр түрли билимлендириў платформалары хәм мултимедиа кураллары менен ислеўди үйренеди, бул болса олардың технологиялық компетенциясын арттырады.

Филолог студентлердиң лингвометодикалық компетенциясын қәлиплестириў заманагәй билимлендириўдиң стратегиялық мақсети есапланады. «Flipped Classroom» модули бул мақсетке ерисиўдиң ең нәтийжели куралларынан бири. Ол билим бериў процесин субъект-объект қатнасынан субъект-субъект қатнасына өткереди, яғный студентти орайға қояды. Өткерилген изертлеўлерлерди есапқа алған халда «Flipped Classroom» модели билим бериў процессинде төмендеги нәтийжелерге алып келеди:

- ✓ Методикалық креативликтің раўажланыўы: Студентлер теориялық мағлыўматларды сабақтан тыскары ўақытта өз бетинше өзлестирип, сабақ даўамында машқалалы жағдайлар хәм кейслер үстинде ислеўи олардың

- педагогикалық шеберлигин хәм стандарт емес методикалық шешимлер табыў қәбилетин (креативлигин) арттырады.
- ✓ Өз бетинше билим алыў хәм санлы саўатлылық: Керисинше оқытыў модели студентлерде информациялық ресурслар менен өз бетинше ислеў, ўақытты басқарыў (time-management) хәм өзин-өзи баҳалаў кәлиплелерин қәлиплестиреди.
  - ✓ Кәсиплик-педагогикалық таярлық: Филолог студент тек ғана тил материалын үйренбейди, ал усы технология мысалында келешектеги өзиниң педагогикалық жумысы ушын таяр инновациялық методикалық моделди өзлестиреди. Бул процесс олардың оқытыўшылық кәсипине болған социаллық-психологиялық бейимлесийин тезлестиреди.

Әдебиятлар:

1. Мирзиёев.Ш.М. Өзбекстан Республикасы жоқары билимлендириў системасын 2030-жылға шекем раўажландырыў коньцепциясы. 2019-жыл 8-октябрьдеги ПФ-5847-санлы Пәрманы. <https://lex.uz/docs/-4545884>.
2. Бердийева И.Х. Ўқитишинг “Flipped Classroom” модели: мазмуни, қўллаш талаблари ва имкониятлари. Academic research in educational sciences volume 2 | ISSUE 9.
3. Faxrutdinova A.A. O‘zbekistonda ingliz tilini oqitishda “Teskari sinf” aralash talim modelining integrasiyasi. Pedagogika fanlari boyicha falsafa doktori diss. avtoreferati. Chirchiq – 2023.
4. Холмиров Б. Ўқув жараёнини тескари синф (flipped classroom) технологияси асосида такомиллаштириш. - Тошкент: “Yetakchi nashriyoti”, 2024.
5. Махмудхожаева Л.С. Онлайн образование и цифровые средства обучения в вузах Узбекистана. Open education, № 3. 2021.
6. Usarov J.E., Boboxodjayeva L.G., Yusupova N. Aralash ta'lim shakli pedagogik ta'lim klasterining zamonaviy yondashuvi sifatida // Science and Education, 2021. № Special Issue 1.